

MARIN SORESCU

ATINS DE „ARIPA” DESTINULUI

LUCIAN CHIȘU*

I. Destinul ca provocare

În articolul de față ne propunem să cercetăm începuturile literare ale lui Marin Sorescu (1936-1996), poet a cărui valoroasă operă gravitează pe cerul literaturii românești și universale de mai multe decenii. Începuturile sale literare scot la lumină o serie de elemente ce îi confirmă destinul excepțional, putându-se considera că, încă de la naștere, parcele îi rezervaseră lui Sorescu „daruri” perpetuate încă din anii de formare, precum și calitățile artistice confirmate la maturitate.

Întâiul dintre semne vine odată cu data nașterii lui Marin Sorescu: 29 februarie 1936, zi ce se repetă calendaristic odată la patru ani. Acest „unicat” deschide seria paradoxurilor care l-au marcat biografic, omul fizic și dublul său spiritual insinuându-se permanent, de-a lungul anilor, între viață și operă.

Al doilea semn îl reprezintă intervenția „divinului critic”, care îi intuiește talentul genuin, încă nerelevat. G. Călinescu ridică vălul de pe un debut plin de promisiuni, fiind cel dintâi care grăbește procesul de afirmare a poetului și îi certifică valoarea. Cele două intervenții călinesciene din „Contemporanul” schimbă peste noapte statutul artistic al lui Marin Sorescu. Dintr-un autor de versuri cu bune perspective, Sorescu devine un poet faimos.

Al treilea semn din acest joc al întâmplărilor e dat de formula *sui generis* a înzestrărilor sale artistice, semnalate copios de G. Călinescu. Odată cu trecerea anilor, „planeta de poet” acordată generos, dar pe merit, devine aură a celebrității: Marin Sorescu este prezent cu traduceri în literaturile de mare circulație, iar opera lui se află timp de mai mulți ani în antecamera premiului Nobel pentru literatură.

Insistând asupra acestei etape de existență, oferim câteva secvențe din puzzle -ul „tinereții” acestui Don Quijote român.

* C.S. I, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, e-mail: lucianchisu@gmail.com.
RITL, 2025, anul XIX, pp. 84–102, București, 2025; doi.org/10.59277/ritl.2025.19.06.

Marin Sorescu scriindu-i lui G. Călinescu

Folosim cu intenție acest intertitlu pentru că, la conjugările modului gerunziu, verbul descrie o acțiune în continuă desfășurare, durativă, prin care este eliminată de la bun început prezumția că, în cazul de față, trebuie avut în atenție un schimb reciproc de scrisori. Epistolelor care fac obiectul articolului nu li s-a dat răspuns prin intermediul serviciilor poștale. Poetul nu se putea aștepta la vreun gest similar din partea marelui cărturar. Toate ipotezele luate în calcul arată, fără urmă de dubiu, că G. Călinescu nu ar fi putut răspunde scrisorilor tânărului Sorescu. Asupra lor vom reveni.

Cu toate acestea, interacțiunea dintre cei doi are loc, însă, într-o manieră atipică, adică pe „canale” diferite, abaterea de la teorie devenind, cel puțin în situația prezentă, excepția care întărește regula. Mesajele din scrisorile poetului, constituind așa numitul format „interpersonal”¹, primesc răspuns în mass-media, canal social cu efecte și vizibilitate net superioare. Această modalitate reface schema emițător-mesaj-receptor, întregind paradigma la cele două capete ale canalului, respectiv mesajului.

Dincolo de datele corespondenței dintre cei doi, „filmul” acestui debut trebuie extins nu la trei, ci la șapte secvențe în serial, care să permită reconfigurarea întregului pe o axă temporală.

Filmul/ firul evenimentelor

1. Cu prilejul lansării volumului de versuri *Lauda Lucrurilor* (1963)², din mulțimea admiratorilor aflați în librărie un tânăr foarte timid își face curaj și îi cere lui G. Călinescu o dedicație pe cartea nou apărută. În urma unui scurt dialog, constând în întrebări privind numele necunoscutului și preocupările sale, G. Călinescu scrie pe pagina de gardă: „Lui Marin Sorescu, căruia îi urez să devină un luceafăr”. Dedicția îl marchează profund.

¹ În acest caz relația *expeditor-destinatar* (*emițător-receptor* în teoriile comunicării) este privativă de al doilea termen și, în consecință, nu satisface paradigma comunicării.

² *Lauda Lucrurilor*, Editura pentru Literatură, București, 1963, cuprinde poezii scrise între 1937 și 1963. Au scris despre ea, în ordinea apariției cronicilor Șerban Cioculescu („Gazeta literară”, 22 aug., 1963), Radu Enescu („Tribuna”, nr. 39/26 sept., 1963), Eugen Simion („Gazeta literară”, nr. 44/ 31 oct., 1963), Mihail Petroveanu („Secolul 20”, nr. 11, 1963), Silvian Iosifescu („Flacăra” (25 ian., 1964) și Savin Bratu („Lucafaărul”, nr. 4, 15 febr., 1964).

2. Peste niciun an, în martie 1964, Marin Sorescu debutează editorial cu volumașul *Singur printre poeți. Parodii*³. Cunoscut și apreciat în mediile literare – dovadă a reprezintă cele șapte cronică consacrate autorului, dar și titlul incitator, cu subînțelesuri cărora mulți încearcă să găsească noima⁴ –, Sorescu se afla la acea vreme printre tinerii autori dornici de afirmare, foarte activi în planul publicisticii literare.

Parodiile ajung – se știe sigur că nu prin intermediul lui Marin Sorescu – sub privirile criticului, iar acesta le amintește într-o digresiune făcută în „Contemporanul”, nr. 40/ 20 septembrie 1964. Fără a bănui vreo clipă că poetul nominalizat în cronică *Muzica ușoară* este necunoscutul care îi solicitase autograful, G. Călinescu scrie: „Un tânăr poet, Marin Sorescu, de o rară inteligență critică, ce este de domeniul fanteziei creatoare (*Singur printre poeți*), ceea ce mă face să bănuiesc că va izbuti în poezia serioasă, a scris un număr de parodii...”⁵.

4. Peste câteva zile, oricum la foarte scurt timp, Marin Sorescu introduce în cutia poștală a locuinței din strada Vlădescu nr. 53 o scrisoare de mulțumire însoțită de 21 de poezii deja publicate în revista „Luceafărul”. Reacția la... mulțumiri, este una orgolios călinesciană⁶, dar versurile îi stârnesc criticului interesul în cel mai înalt grad. Totodată rândurile primite îi dau acestuia ocazia da a-l identifica pe autor în persoana aceluia căruia îi oferise mai mult decât flatanta dedicație.

5. Peste trei săptămâni, în „Contemporanul”, nr. 43/9 octombrie 1964, G. Călinescu semnează articolul *Un tânăr poet*, consacrat de această

³ Marin Sorescu, *Singur printre poeți*, cu un *Cuvânt-înainte* de Marcel Breslașu, Editura pentru Literatură, 1964. Despre volum s-au pronunțat: G. Dimisianu („Gazeta literară”, 5 mart., 1964), Eugen Simion („Gazeta literară”, 19 mart., 1964), Mircea Anghelescu („România liberă”, 25 mart., 1964), Ion Dodu Bălan („Luceafărul”, 11 april., 1964), Ion Lungu („Tribuna”, 16 april., 1964), Nicolae Dragoș („Scânteia tineretului”, 25 mai, 1964), Sanda Radian („Viața Românească”, nr. 7/iulie, 1964). G. Călinescu salută apariția *Parodiilor*, într-o frază din articolul *Muzica ușoară*, de la rubrica sa *Cronica optimistului*, din „Contemporanul”, nr 40/20 sept., 1964). *Singur printre poeți*, avea să aibă trei ediții. Volumul, reluat la Editura Junimea, Iași, 1972, conține două capitole suplimentare (*Postume și Meridiane*). A treia ediție, revăzută și adăugită de autor, a fost editată în 1990, la InterCONTEMPPress.

⁴ Mircea Anghelescu, „*Singur printre poeți*”, în „România liberă”, nr. 6046, 25 mart., 1964, p. 2 este primul dintre cei care atrage atenția asupra referințelor simbolice din titlu.

⁵ Consemnarea ar putea fi interpretată, cu justificată bunăvoință, ...o continuare a dedicației, dacă *Singur printre poeți* ar fi apărut cu un an mai devreme.

⁶ „Sunt cremene la elogi și în general suspicios „*en diable*”, încât să fie încredințat tânărul meu prieten că voi fi incoruptibil ca și juriul de la Tokio”. În acel an avuseseră loc Jocurile Olimpice de vară de la Tokio.

dată poeziilor pe care Marin Sorescu i le pusese în cutia poștală. Ideea, curentă în biografia celor doi, că G. Călinescu comentase elogios o carte de debut capătă o nouă semnificație: digresiunea⁷, prin care îl salutase, nu se referă la debutul editorial al poetului, ci reprezintă o premoniție, un gest *avant la letre* cu trimitere la viitorul creației lui Marin Sorescu. Este „semnul literar” prin care destinul marchează întâlnirea dintre aceste două personalități.

6. Pe 9 noiembrie 1964, Marin Sorescu trimite, de data aceasta prin poștă, de la Sinaia, a doua scrisoare. Abia din conținutul acesteia se înfiripă valorile comunicative dintre ei, dialog în adevăratul înțeles al cuvântului, dar, repetăm atipic. Cupurile/ tăieturile din presa culturală cu versurile trimise lui G. Călinescu conțin, pe lângă cele din revista „Luceafărul”, poezii publicate în revista „Viața Românească”.

7. La trei săptămâni de la primirea ultimei epistole soresciene, mai precis pe 24 noiembrie, grav bolnav, G. Călinescu era internat în sanatoriul condus de Ana Aslan, de la Otopeni, unde încetează din viață pe 12 martie 1965.

De la biografia începuturilor la biografia sfârșiturilor

Începuturile editoriale ale lui Marin Sorescu au loc în circumstanțele istorico-literare ale încetării din viață a marelui cărturar. Cunoscutul biograf al criticului, Ion Bălu, consemnează în monografia sa *Viața lui G. Călinescu*⁸ acest fapt: „în lumea literară se știa că G. Călinescu era grav bolnav”. De curând numit redactor-șef adjunct la revista *Amfiteatru*, Fănuș Neagu semna tableta *Eram bărbatul care...*⁹. Invocând titlul unei poezii călinesciene, autorul relatează în stilul său inconfundabil, plin de exagerări... stilistice, „că a stat de câteva ori, noaptea, pe locul viran de la capătul străzii, ca și cum ar fi așteptat răbdător tramvaiul nr. 5, pândind «casa vegheată de dragoni». Când perdeaua se clătina pe geam amenințând să-mi descopere umbra, mă

⁷ *Cronica Muzica ușoară*, în „Contemporanul”, nr. 40/ 20 septembrie 1964.

⁸ Ion Bălu, *Viața lui G. Călinescu*, Editura Cartea Românească, București, 1981, p. 424 - 429, *passim*. Textul scris de Ion Bălu, foarte condensat, conține o serie de succinte trimiteri la articole, consemnări și evocări din presa vremii, aduse ca argumente suplimentare: Ion Bălu, *op. cit.*, p. 424- 429, *passim*. Textul scris de Ion Bălu, foarte condensat, conține o serie de scurte trimiteri la articole, consemnări și evocări din presa vremii, aduse ca argumente suplimentare: Fănuș Neagu, *Eram bărbatul care...*, în „Amfiteatru”, nr. 1, 1966, p. 1; Ion Bălu, *G. Călinescu: biobibliografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975.

⁹ Fănuș Neagu, *Eram bărbatul care...*, în „Amfiteatru”, nr. 1, 1966, p. 1.

retrăgeam ducând în suflet *fascinația unei clipe unice*, aceea în care aș fi putut să-i descopăr aievea fruntea leonină¹⁰.

Îngrijorarea privind starea de sănătate a celui care, din înălțimile empiricului, se atașase noilor valori sociale¹¹ era una generală. Faptul reiese în cele cincisprezece rânduri din ultima parte a monografiei lui Ion Bălu. În mod special, reține atenția numele lui Marin Sorescu: „Alții erau mai îndrăzneți”, scrie monograful, adăugând: „Încurajat de menționarea elogi-oasă într-o «cronică a optimistului», Marin Sorescu și-a decupat și i-a trimis toate poeziile apărute în periodice. Versurile i-au făcut plăcere destinatarului”. Ion Bălu rezumă episodul lecturii versurilor, apelând și la alte surse: „Dinu Pillat l-a găsit în dormitorul de sus «încântat».

Medalionul¹² realizat de Dinu Pillat la trei ani de la încetarea din viață a criticului este, și el, explicit: „Ultima dată, când l-am vizitat, puțin timp de la internarea sa la sanatoriul de la Otopeni, era întins în dormitorul de sus, cu ochii pe o pagină dintr-un număr al revistei „Luceafărul”, cu niște poeme de Marin Sorescu. Mi-a citit atunci câteva dintre ele (*Dansează, Shakespeare, Trebuiau să poarte un nume*), mărturisindu-mi ca ar vrea să fie un poet ca Marin Sorescu”. Confruntată cu scrisorile până acum inedite, relatarea lui Dinu Pillat trebuie emendată: este de presupus că fostul asistent al lui G. Călinescu, confundase tăieturile din „Luceafărul” cu însăși publicația¹³.

¹⁰ Cităm din versurile de început: „Eram bărbatul care-n singurățăți petrece,/ Ca vulturul pleșuv pitit în stânca rece./ Nesuferind câmpia fugeam de cei de jos,/ Băteam din aripi iute spre muntele sticlos, / Și peste creste ninse făcând ocoluri rare/ Granitul mohorât îl apucam în gheare/ Să scriu pe cer eclipse eu mă credeam ales. Pe sus scoteam un țipăt de nimeni înțeles”.

¹¹ Lăsând să se înțeleagă importanța „lirei” în vremurile noi, G. Călinescu făcea subtile aluzii la rolul social al creatorului: „Cântam. Dar prea departe de ei ședeam în șa,/Din gura mea un murmur nedeslușit ieșea.//Descălecai. Le-am zis: - În obște mă prenumăr,/ Lăsați-mi bușteanul să-l țin și eu pe umăr,/Din moară să scot sacii, albit tot de făină,/Să trag cu voi din baltă de pește plasa plină./Veghea-voi turma noastră-n ocolul de nuiiele,/ Cu plumb și cu mistrie urca-mă-voi pe schele./ Frățește mi-au strâns mâna: - Tovarăș fii cu noi,/ Un fluier simplu taie-ți și fă-ne cânturi noi”.

¹² Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar. Secolul XX*, Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 171-180. Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar*, Editura Eminescu, București, 1971, p. 254-256.; Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar. Secolul XX*, Editura Humanitas, București, 2013, p. 222-230.

¹³ Ne facem datoria de a anunța că printre poeziile trimise de Marin Sorescu poemul *Trebuiau să poarte un nume* (notat în corespondență cu titlul *Eminescu*) nu se regăsește sau nu a fost păstrat/ anexat scrisorilor.

Dar informația „că G. Călinescu și-ar fi dorit să fie un poet ca Marin Sorescu”, aduce lumini clarificatoare asupra afinităților fondului artistic și a comuniunii celor două spirite, ambele devenite nemuritoare prin apartenența lor la Academia Română. În evocarea G. Călinescu, Dinu Pillat prezintă, de asemenea, îngrijorările cercetătorilor din institutul care va purta numele marelui dispărut. Inevitabilul final biografic este descris astfel: „... În ultimele zile însă, vizitat la Sanatoriul de la Otopeni de cineva, care a șovăit la ușă, înainte să intre la el, a fost surprins spunându-și singur, cu voce tare: «Nu mai este nimic de făcut». Mi se pare amănuntul cel mai tragic din istoria sfârșitului lui G. Călinescu”.

La fel de impresionantă, prin tragismul ei, a fost moartea lui Marin Sorescu. Nici pentru poet, plecat dintre contemporani la numai 61 de ani, „nu mai era nimic de făcut”¹⁴.

Scrisoarea de mulțumire generată de primul articol călinescian

În cronică intitulată *Muzica ușoară*, din „Contemporanul” nr. 40/ 20 sept. 1964, în fapt o digresiune, G. Călinescu scrie scurta frază, deja citată mai sus. Profund emoționat că i se menționase numele, tânărul introduce în cutia poștală a locuinței lui G. Călinescu o scrisoare de mulțumire însoțită de poeziile decupate din revista la care fusese, de curând, angajat¹⁵. Formula de adresare (*Mult stimat domnule profesor*) indică deferență în fața celei mai prestigioase poziții sociale, refuzată lui G. Călinescu prin îndepărtarea acestuia de la catedră în 1947, în condiții despre care s-a scris¹⁶. Emitentul

¹⁴ Deși pare a nu avea legătură directă cu începuturile literare ale lui Marin Sorescu, finalul îi apropie, din nou. Cu o luciditate pe care mulți și-o pierd în fața morții, Marin Sorescu a scris un număr de 47 de poeme, intitulate *Ultimele*. Iată o exemplificare din *Scară la cer*: „Un fir de păianjen/ Atârnă de tavan,/ Exact deasupra patului meu./ În fiecare zi observ/ Cum se lasă tot mai jos./ Mi se trimite și/Scara la cer – zic./Mi se aruncă de sus!/Deși am slăbit îngrozitor de mult,/Sunt doar fantoma celui ce am fost./Mă gândesc că trupul meu/ Este totuși prea greu/ Pentru scara asta delicată.// – Suflete, ia-o tu înainte, Păș! Păș!”

¹⁵ Le redăm titlurile: *Reminiscență, Pașaport, Melcul, Fuga, Viziune, Leda, Moartea Ceașului, Rame, Shakespeare, Don Quijote și Sancho Panza, Vis, Tatăl nostru, Soarele, Galileo Gallilei, Bătrânul fără mare, Dansează, Vibrații, Ceramică, Printr-un ochi de sticlă, Muzeul satului, Imm, Pornire, Laocoon, Marii bărbați, Horoscop, Am legat, Viscol, Totul, De două ori, Șah, Focul sacru, Poveste, Munții*. Lipsește, din seria înregistrărilor, poezia *Trebuiau să poarte un nume*.

¹⁶ Al. Piru, *Eliminarea lui Călinescu de la Universitate*, în „Caiete critice”, nr. 3-4/1992, p. 139-142.

dă curs sentimentelor care l-au animat la citirea articolului: „Vineri dimineață, luând „Contemporanul”, în primul rând *Cronica optimismului*, am încercat o mare emoție, văzând modestul meu nume trecut în atenția domniei voastre”.

Tânărul Sorescu dă celor două rânduri scrise de G. Călinescu dimensiunea unei *clipe astrale*: „Au fost pentru mine o fericită surpriză cuvintele de o caldă apreciere pentru care vă mulțumesc și vă sunt din adâncul sufletului recunoscător”. Aducă, la fel de îndatoritor, cu aprecierile veneau de la marele său „model” cultural: „Eu am crescut în câmpul magnetic al scrierilor domniei voastre. O prezență ca aceea a lui Călinescu într-o cultură te face optimist, te face să te gândești că și de pe acest pământ se poate atinge cu fruntea bolta cerească”. Amintește apoi de ce nu i-a trimis criticului cartea sa de debut, probând și în acest fel timiditatea sa, pusă ca o stavilă între dorința de afirmare și respectul cuvenit: „Eu nu am îndrăznit să vă trimit cartea la apariție. Era ca și când aș fi pus în plic, pe adresa lui Eminescu niște încercări poetice oarecare. Căci nimeni, cred, nu a atins, de la Eminescu încoace, prestigiul de care vă bucurați și care e merit să crească, în conștiința acestui popor, neconținut”.

Văzând în G. Călinescu pe cel mai reprezentativ exponent al criticii din istoria noastră literară, Marin Sorescu îi atribuie o importanță egală cu aceea pe care o deținuse Eminescu în sfera poeziei. Deși în domeniul cercetării și analizei istorico-literare clasamentele nu-și au locul, ideea de întâietate este în continuare admisă, aserțiunea tânărului susținându-se de argumente neschimbate, chiar și astăzi.

Scrisoarea conține un Post Scriptum de lăuntrică satisfacție: îi reamintește criticului dedicația primită: „Pe volumul dumneavoastră de versuri mi-ați scris: «Lui Marin Sorescu căruia îi urez să devină un luceafăr»”. Prin reproducerea ei, Marin Sorescu dă de înțeles că atunci a fost „mâna destinului”. Apoi nehotărâtul, retractilul tânăr, devine instantaneu dubitativ: „O, de-aș putea să m-avânt în această urare, ca Don Quijote în câmpiile Spaniei!”. Imaginea cavalerului tristei figuri îl va urmări, obsesiv, de-a lungul anilor. De pildă, articolul program scris de Marin Sorescu la apariție noii serii din „Literatorul” (septembrie, 1991) se intitula *Cu avânt pe apa Sâmbetei* și era însoțit de celebra schiță al lui Pablo Picasso (1955) care îl înfățișa pe visătorul hidalgo și pe companionul său, Sancho Panza.

Sub aceste auspicii se confesa Marin Sorescu în prima scrisoare, dar nu expediată prin poștă, ci strecurată împreună cu grupajele de versuri

decupate din „Lucefărul”, după îndelungi ezitări¹⁷, în fanta cutiei poștale din strada la care locuia G. Călinescu.

Un tânăr poet

În circumstanțele de mai sus, revista „Contemporanul”, nr. 43, din 9 octombrie 1964, la rubrica pe care G. Călinescu o ținea în prelungirea seriei începute sub titlul *Cronicile mizantropului* – între timp devenise imperios necesar optimismul ideologic – așadar la noua sa rubrică, intitulată *Cronica optimistului*, G. Călinescu scrie articolul *Un tânăr poet*¹⁸, concentrat în întregime asupra poeziilor trimise lui de către Marin Sorescu.

Din articol se desprind mai multe aspecte.

Primul se referă la reluarea cuvânt cu cuvânt a scurtei aprecieri din textul anterior: „În cronica mea despre *Muzica ușoară* am citat o parodie a lui Marin Sorescu, relevând *rara sa inteligență critică pe care am înscris-o în domeniul fantaziei creatoare, bănuind că tânărul «va izbuti în poezia serioasă»*”.

În cel de-al doilea, criticul amintește scrisoarea și versurile primite, admițând că, printr-o întâmplare aranjată de soartă, îl cunoscuse pe tânărul Sorescu în urmă cu aproape un an: „Poetul mi-a trimis tăieturi din «Lucefărul» și câteva rânduri amabile din care rezultă că l-am cunoscut nu de mult”. Privirii sale pătrunzătoare nu-i scapă nici un amănunt din cele definitorii: „mi-aduc aminte acum perfect cuvintele schimbate și *timiditatea bruscă a tânărului*”.

După o *captatio benevolentiae* („S-au ivit în ultima vreme câțiva tineri poeți într-un stil de o noutate incontestabilă”) G. Călinescu trece în *exordium*

¹⁷ „Mi-am dat din nou seama câți de mulți cititori aveți și ce înseamnă pentru ei cuvântul domniei voastre. Eu am fost atât de emoționat, încât eram aproape trist. Avusesem remușcări după ce vă trimisesem versurile acelea (Am umblat câteva zile cu plicul în servietă, într-o zi am fost la poștă și l-am trimis recomandat, pentru ca, după o jumătate de oră, să mă întorc disperat să-l iau înapoi. Când am plecat către locuința domniei voastre rațiunea subconștientă aproape care mă mâna era aceea că drumul fiind foarte lung – am venit pe jos – o să mă răzgândesc).

¹⁸ Articolul este republicat în G. Călinescu, *Literatura nouă*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1972, p. 211-216, apoi în G. Călinescu, *Opere*, vol. XI, *Publicistică* (1963-1965). *Confesiuni*, Ediție coordonată de Nicolae Mecu. Ediție îngrijită de Alexandra Ciocârlie, Alexandru Farcaș, Nicolae Mecu, Pavel Țugui, Daciana Vlădoiu, Prefață de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2012, p. 464- 469.

ex abrupto. Substantivului abstract „fundamental”, îi succedă sintagma „capacitate excepțională”, urmată de o sumă a calităților din care desprindem: „fantasticul lucrurilor umile”, „latura imensă a temelor comune”, „entuziast și beat de univers”, „copilăros, sensibil și plin de gânduri până la marginea spaimei de ineditul existenței”, „strigăt de admirație în fața sublimității”, „witz-ul, maliția, fantastică și ea”.

Atrăgând atenția asupra deplasării metaforei spre paradox („metoda plutește în aer în toată poezia universală și produce, fără a ieși din limbajul inteligibil, efecte considerabile”), criticul concluzionează: „Marin Sorescu, în cele 21 de poeme pe care mi le-a trimis, uzează de un procedeu simplu, care însă nu este îngăduit decât talentului spontan. El găsește un punct de vedere, care n-a trecut altuia prin minte, așază oul ca și Columb, spărgând coaja în partea sferoidală și apoi, găsindu-și o stabilitate vorbește în chipul cel mai simplu”.

G. Călinescu citează și comentează amplu poemele *Capriciu*, *Shakespeare*, *Galileo Galilei*, *Eminescu* [*Trebuiau să poarte un nume*], extinzându-și aprecierile asupra întregului. Totodată, delimitează portretul liric sorescian, scoțându-l din siajul parodiilor lui G. Topârceanu, pentru a i se conferi noul statut artistic: „Marin Sorescu este un liric de pe acum plin de originalitate. [...] Acum pot spune doar atât că «parodist» în înțelesul curent al cuvântului, chiar și în acela al lui G. Topârceanu, nu este, ci, dacă vreți, un fantast”.

A doua scrisoare

Refăcând un traseu care este îndeajuns de asemănător cu mersul pașilor pe aer, la scurt timp după apariția articolului *Un tânăr poet*, Marin Sorescu expediază, de această dată prin poștă, a doua scrisoare. Ca și în cazul precedent, formula de adresare este *Mult stimată domnule profesor* și conține același du-te-vino al emoțiilor trăite. Depășindu-și complexele cauzate de marea diferență de statut intelectual din acest dialog care îi unește pe un academician cu un tânăr redactor de la „Viața studentească” (între timp transferat la „Luceafărul”) acesta i se confesează criticului spunând că după îndelungi temeri provenite din considerațiile de mai sus, a decis să i se adreseze fiindcă „totuși trebuia să vă mulțumesc. Pentru tot ce ați făcut pentru mine”. Același tip de indecizie, aduce clarificări privitoare la modalitatea prin care prima sa scrisoare a ajuns în posesia lui G. Călinescu: „Avusesem remușcări după ce vă trimisesem versurile acelea (Am umblat câteva zile cu

picul în servietă, într-o zi am fost la poștă și l-am trimis recomandat, pentru ca, după o jumătate de oră, să mă întorc disperat să-l iau înapoi. Când am plecat către locuința domniei voastre rațiunea subconștientă aproape care mă mâna era aceea că drumul fiind foarte lung – am venit pe jos – o să mă răzgândesc)”.

Revine, aluziv, la efectul magnetic exercitat de personalitatea lui Călinescu¹⁹, magnetism răsfrânt în noul context și asupra sa: „Câteva zile a funcționat un vast sistem de telefoane, am primit felicitări din toate părțile și am simțit îndreptându-se asupra mea ceva din dragostea de care sunteți înconjurat. Mi-am dat din nou seama câți de mulți cititori aveți și ce înseamnă pentru ei cuvântul domniei voastre”.

În sfârșit, după aceste pasaje introductive, purtându-și modestia ca pe o mantie peste care apăseau obligații inevitabile, Sorescu se confesează: „*trebuie* să vă spun că n-am scris nicio poezie cu intenția de-a o publica (asta m-ar inhiba), ci mai degrabă cu dorința de-a o arunca pe fereastră”. Paradoxala afirmație este justificată în modul următor: „pot să fac ce vreau cu gândurile mele și pot să gândesc totul pentru mine, cu o sinceritate – absolută – asta mi se pare formidabil la om”.

După această adevărată spovedanie, din care nu lipsește elementul paradoxal, Marin Sorescu răspunde comentariilor călinesciene, făcând cunoscute tipurile de emoții/sentimente încercate la scrierea poeziilor: „Stările sufletești din poemele pe care vi le-am trimis sunt reale. Poezia despre *Eminescu* am scris-o plângând, gândindu-mă că oricare dintre noi ar putea fi Eminescu, *la fel de mare și la fel de nefericit*. La *Shakespeare* am fost vesel până aproape de sfârșit, apoi m-a cuprins o mare tristețe. Odată am simțit multă electricitate în mine, voiam să mă descarc citind cuiva versurile scrise atunci și, după ce m-am plimbat mult pe stradă, m-am întors acasă cu senzația unui gol imens în jurul meu. *Capriciu* este într-adevăr, *așa cum ați observat*, o poezie de spaimă.

Redefinindu-se ca poet și asumându-și valoarea deja conferită de marele critic, Sorescu se explică: „Iată de ce cronica domniei voastre a avut asupra mea un efect atât de puternic. Datorită domniei voastre lumea mea s-a umplut dintr-odată de oameni – pe toate scaunele goale câte un om, grav, vesel, necăjit, fericit, nefericit, cum se întâmplă să fie fiecare și m-am simțit unul mai bogat. Vă mulțumesc încă odată pentru optimismul pe care mi l-au insuflat rândurile domniei voastre”.

¹⁹ „Eu am crescut în câmpul magnetic al scrierilor domniei voastre”.

Merită amintit și comentat încă un scurt pasaj în care G. Călinescu scrie: „Este entuziasmat și beat de univers, copilăros, sensibil și *plin de gânduri până la marginea spaimei de ineditul existenței, romantic în accepția largă a cuvântului*”. S-ar putea admite că, subliminal, marele cărturar preluase ideile avansate de Titu Maiorescu cu aproape un secol în urmă. Citatul aproape că... rimează cu prezentarea făcută de Titu Maiorescu²⁰ tânărului Eminescu, cel despre care Sorescu scrisese poezia atât de mult apreciată de G. Călinescu: „Poemul surprinzător și emoționant e acela închinat lui Eminescu. Ideea e simplă: Eminescu a devenit un mit, opera lui înfățișând pentru noi un univers familiar [...] E tot ce s-a scris mai frumos, și fără poncif, în ultima vreme, despre marele poet”.

Renunțând, am zice, la toate însemnele/aprecierile primite ca pe niște decorații, ordine și medalii („fantasticul lucrurilor umile”, „latura imensă a temelor comune”, „strigăt de admirație în fața sublimității”, „witz-ul, maliția, fantastică și ea”), Sorescu îl indică pe cel mai prețios pentru el: „M-ați numit acolo «tânărul meu prieten» – e cel mai frumos cuvânt de laudă la care puteam aspira”. Astfel se sfârșește *Scrisoarea a II-a*²¹ soresciană, prin sublinierea gândului că poate sta de-a dreapta criticului, ceea ce, încet dar sigur, peste decenii s-a petrecut.

II. În loc de concluzii

Pentru a face „nod” firelor din insolitul context al acestei corespondențe, repetăm atipice, este necesar ca informațiile să fie proiectate și deslușite în cadrul unui tablou mai vast, care să „unească” după modelul *coincidentia oppositorum* cele două personalități, nu diferite ci, în accepțiunea generală a comentatorilor literari, profund diferite. Prin recursul la evenimentele relativ apropiate perioadei în discuție, se observă limpede că, temperamentul și

²⁰ „Cu totul osebit în felul său, om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv până peste marginile iertate, până acum așa puțin format [...] dar în fine poet, poet în toată puterea cuvântului este d. Mihai Eminescu” (Titu Maiorescu, *Direcția nouă în poezia și proza românească*, 1872).

²¹ Noua scrisoare este însoțită de un nou „lot” de versuri, decupate din primul număr al revistei „Viața Românească” din anul 1965, deci în perioada când G. Călinescu se afla în sanatoriul din Otopeni. Starea sănătății lui G. Călinescu, tot mai precară, nu i-ar fi permis să le comenteze. Însă, de o importanță sporită este conținutul, cu mult mai amplu al acestei epistole, prin care, am afirmat deja, se poate accepta ideea că între cei doi a existat un dialog, stimulat de afirmațiile fiecăruia.

imaginea fiecăruia dintre cei doi, G. Călinescu și Marin Sorescu, erau situate la polii opuși. Se naște întrebarea cum s-a produs miracolul, ce forțe misterioase s-au aflat în spatele acelei așa numite „teorii a sferelor de influență”?

Temperamente și spectacole de personalitate

Est modus in rebus, se spune. În cazul marilor autori, temperamentul nativ și misterele scriiturii dau o turnură aparte personalității, formând în mentalul cititorilor o aură care pulsează ori crește în numele admirației necondiționate a lor față de autorii preferați.

Dintre toate variabilele posibile, atrag atenția cele care îl scindează pe G. Călinescu de Marin Sorescu, altfel spus care fac diferența dintre expansivi și taciturni.

În prim-planul istoriei culturii și amintirilor despre trecutul literar stăruie, mereu vii, strălucitoarele jocuri de artificii din scriitura lui G. Călinescu și, deopotrivă, fulminantele sale cuvântări rostite cu voce vibrantă, inconfundabile prin pronunțarea cantabilă a cuvintelor, în tonuri muzicale când înalte, când joase. Exemple păstrate filmic și în fonoteci sunt numeroase și grăitoare în privința extraordinarului spectacol de personalitate creat de marele om de cultură în jurul său.

Opușă acestuia, dar fără ca talentul ori celelalte calități umane și artistice să (le) fie situate în inferioritate, se află „prestația” taciturnilor. Apropiatii lui Marin Sorescu și cititorii care au avut ocazia să-i fie măcar odată în preajmă, vedeau în persoana (nu personalitatea) lui Marin Sorescu icoana unui ins extrem de retras, modest și tăcut, cu intervenții verbale rare, sub pragul acustic firesc. Dacă, din punct de vedere temperamental, apartenența lui G. Călinescu la primul dintre exemple este incontestabilă, în ceea ce îl privește pe Marin Sorescu, acesta era un mineral opac. G. Călinescu sesizează și face public acest lucru²². Metaforic vorbind, îi șlefuieste fațetele dând strălucire caratelor din fulia operei. Cum ar putea fi armonizate spectacolul de personalitate produs clipă de clipă de marele critic cu ștearsa impresie pe care o lăsa timidul anonim (la acea dată) cu felul său de a se exprima greoi, cu încetineala mai degrabă retractilă, căznită, prin care repeta același cuvânt, cu atitudinea de ins care se simte bine numai în carapacea gândurilor lui? Personalitatea lui Sorescu „vine din interior”, iar observația îi

²² „... mi-aduc aminte acum perfect cuvintele schimbate și timiditatea bruscă a tânărului”.

aparține criticului. Tăcerii din „afară” a poetului, considerat mai degrabă un mut, G. Călinescu îi dezvăluie în termenii cei mai elogioși spectacolul din interiorul operei, un autentic spectacol de gală.

Criticul intuiuse încă de la prima lectură a versurilor soresciene ceea ce părea dificil de întrevăzut în ființa concretă: spectacolul de personalitate era plasat în interior, în ideile sale atât de incitante și în umorul lor terapeutic, în orizontul inefabil pe care îl deschideau poeziile sale, în adrenalina perfectului simplu din sângele-i de oltean, nicidecum în persoana necomunicativului poet (din societate), mereu defensiv, așezat pe locul din spate până și în automobilul condus de soție!

De la caligrafie la aripile imaginației

Manuscrisele călinesciene au caligrafia secolului în care s-a format, ordonată, ușor aplecată, unduitoare, permițând ideilor să deșire rapid și eficient caierul gândurilor. Printre evocările soției lui G. Călinescu, Alice Vera Călinescu, se află și o mărturie a felului cum acesta scria: lucra ore întregi într-o liniște absolută, așternând rândurile la început ezitant, după care șuvoiul ideilor părea de neoprit, mărindu-se continuu în timp ce picături de transpirație îi cădeau de pe frunte pe pagina scrisă.

Manuscrisele lui Marin Sorescu scot în relief o permanentă stare de urgență a scrisului, cu semnificative ablațiuni de grafie (cuvinte abia schițate, neterminate), ilustrând în mod direct turbioanele de idei din mintea și imaginația sa. Acest exercițiu de extremă concentrare a scrierii... gândului îi atrofiase lui Marin Sorescu, dacă nu organul vorbirii, cel puțin obișnuința de a se manifesta în public. În fața altor servituți ale existenței, mai ales a celor sociale, scrisul devenise pentru Marin Sorescu o prioritate.

Însă, cele două epistole trimise lui G. Călinescu sunt scrise cu mult mai multă grijă. Alături de efortul de a-și caligrafia cuvintele întregi(te), din dezordinea grafiei celor două scrisori transpare tensiunea sufletească uriașă a stării emoționale în care le concepute.

Meridianele limbii române

Dacă G. Călinescu i-a prefigurat un loc aparte în literatura națională, interesantă devine perspectiva din care ideile vizionare și comentariile

criticului – în câteva cazuri chiar poemele comentate de G. Călinescu – se regăsesc în aprecierile și viziunile ulterioare, ale traducătorilor și prefațatorilor operei soresciene, ajunsă la peste o sută de cărți editate în limbile franceză, italiană, spaniolă, portugheză, engleză, germană, maghiară, sârbă, poloneză, macedoneană, bulgară, neerlandeză, suedeză și multe alte limbi străine, care confirmă datele operei sale²³.

Rubrica pe care Marin Sorescu o instituise în „Literatorul” sub denumirea *Meridianele limbii române* fusese inspirată de prezența operei sale pretutindeni pe glob.

Este neîndoios că majoritatea covârșitoare a editorilor, autorilor prefețelor și comentatorilor operei lui Marin Sorescu nu a cunoscut detaliile relevante de cele două scrisori inedite și, aproape sigur, nici aprecierile făcute de G. Călinescu în revista „Contemporanul”. Mai mult, traducătorii lui Marin Sorescu nu au avut la îndemână volumul *Universul poeziei* de G. Călinescu (1947) cu savuroasele studii pe marginea fenomenului lirismului, reeditat sub titlul *Universurile poeziei* (2023), de aproape trei ori mai amplă. Editorii cărții *Universurile poeziei* (2023), Nicolae Mecu și Ileana Mihăilă, pun la dispoziția specialiștilor portretul de savant al lui G. Călinescu în chestiunea în discuție, atrăgând atenția că noua carte „conține nu doar o serie de considerații teoretice suplimentare, ci și nenumărate exemple aparținând unui număr sensibil mai mare de literaturi (română, franceză, italiană, germană, latină, engleză, americană, rusă, spaniolă) redată însă, mai mult decât în varianta cunoscută îndeobște, în original, și alese dintr-un număr cu adevărat impresionant de poeți, mai cunoscuți sau câteodată de-a dreptul obscuri, prezenți prin citate extinse reproduse în limba de origine sau chiar traduse de Călinescu însuși”²⁴. Forțând o tautologie, *Universurile poeziei* se referă totodată la *universalitatea poeziei*, care îi era atât de familiară lui G. Călinescu, după cum rezultă din comentariile editorilor Nicolae Mecu și Ileana Mihăilă, îndreptățindu-i să-l considere un perfect interpret al poeziei din marile literaturi ale lumii, prelungite în spațiu și timp.

Se explică, astfel, rolul excepțional pe care l-a avut G. Călinescu în impunerea talentului, la fel de excepțional, al lui Marin Sorescu. Între altele pentru că G. Călinescu era profund cunoscător al, repetăm, universurilor poeziei.

²³ A fost unul dintre cei mai traduși poeți români din toate timpurile. În site-ul Wikipedia apar 97 de volume.

²⁴ G. Călinescu, *Universurile poeziei*, Ediție de Ileana Mihăilă și Nicolae Mecu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023, 382 p. Acest manuscris conține forma primară (aproape de trei ori mai amplă) a variantei publicate în timpul vieții lui G. Călinescu, în 1947.

Referindu-se la „deplasarea metaforei spre paradox”, din poeziile soresciene, G. Călinescu atenționează că „metoda plutește în aer în toată poezia universală și produce, fără a ieși din limbajul inteligibil, efecte considerabile”. Cu alte cuvinte, îl adaugă, de la bun început, familiei de spirite universale din lirica acelor ani, iar la scurt timp confirmările se produc în serie.

Le prezentăm selectiv.

Roy Mac Gregor Hastie apropie viziunea lui Marin Sorescu de aceea a lui Dylan Thomas, opinie împărtășită și de Norman Simms („New Zealand Monthly Review”, mai 1973) care adaugă: „Cred că în lirica lui Sorescu există, de asemenea, ecouri din Donne și poezii metafizici englezi²⁵, sesizabile în alternanța tonurilor (de la solemnitate și incantație până la tonul colocvial) și în alăturarea de imagini cosmice unor detalii concrete ale universului familial”.

Referindu-se la antologia bilingvă *Rame/Frames*, Norman Siims apreciază că „poetul român reconstituie în creația sa coerența lumii”, prin „deschiderea unei perspective spirituale și simțul unei continuități pline de sens între om și cosmos sau chiar al unei valori morale, inerente structurii universului”.

Stravros Deligiorgis, poet român de origine greacă, traduce în 1979, la Iowa City, *Don Quixote's Tender Yeras/ Tinerețea lui Don Quijote*, care se aflase sub privirile „critice” ale lui G. Călinescu la începutul carierei scriitoricești a lui Marin Sorescu.

Peste câțiva ani, publicații precum „El Pais”, „Die Zeit”, „London Magazine”, „Le Courier” (Belgia), „Il Tempo” îl plasează pe poetul român în centrul atenției...universale: „Inutil să-l compari pe Marin Sorescu cu oricine altcineva. El reprezintă o voce cu totul nouă”, stă scris în „Le Courier” (1981, Belgia).

În 1982 „Il Tempo” titrează: *Vivere a Bucharest e interrogasi sul mondo*, în care e cuprinsă și informația că Marin Sorescu figurează printre candidații la Premiul Nobel pentru literatură;

Ziarul spaniol „ABC” îl consideră *Un poeta rumano en la antesala del Nobel*.

În prefața la volumul *Selectede poems*, Bloodaxe, Books, Newcastle upon Tyne, Anglia 1983, Michael Hamburger, atrage atenția: [...] Parabolele în versuri ale lui Sorescu abordează realitățile omenești cu mijloacele fanteziei și ironiei. Dar nu pentru a elibera conștiința sa ori al altcuiva, ci

²⁵ Norman Siims, în același comentariu, nu-i pierde din vedere pe conașionarii poetului: „Sorescu aparține acelei tradiții a literelor românești care i-a dat pe Tristan Tzara și Eugène Ionescu: tradiția vervei spirituale, a grotescului și absurdului”.

pentru a ajunge la adevărurile existenței umane situate la nivelul conștiinței. Întrepătrunderea fanteziei cu ironia situează creația lui Sorescu la egală distanță de suprarealism și de realismul mimetic fotografic. [...] Totuși, auto pătrunzătoarea, generoasa lui ironie mai presus de toate – generoasă pentru că nu-și cruță nici propria seriozitate, propriile aspirații, propria sensibilitate, – mă izbește ca o caracteristică națională. Această ironie poate fi considerată ca adânc și autentic egalitară în spirit. [...] Parabolele lui Sorescu ironizează condiția umană, incluzându-le în ea; și ele o fac cu atâta imparțialitate, cu un minimum de tendință”.

William Scammell („Times”, 15 iulie 1984) își intitulează profilul *O ironie generoasă*.

În prefața la volumul *El huracan de papell Uraganul de hârtie*, Mexic, 1985: Marco Antonio Campos afirmă: „[...] Omul relatează lucrurile ca și când ar fi vorba de ceva banal, și care dintr-o dată, mai ales la final, capătă o rotație surprinzătoare, care paralizează și taie respirația. Mușcăături, lovituri, șfichiuri, palme. Versuri cu o sevă sau o iarbă, amare. În joc aproape întotdeauna există un fond negru. [...] Un poet, care așa cum cerea Stevenson, cum o repeta Borges, posedă darul cel mai de preț: încântă”.

Autorul prefeței la volumul *Let's Talk About the Weather* (traducători Andreea Deletant și Brenda Walker), poetul Jon Silkin îl asociază pe scriitorul român tradiției *wit-ului*, caracterizată de faptul că versul devine o scăpărare a spiritului, o reflexie fixată într-un cadru al cărei nucleu îl constituie opoziția dintre termenul concret și concept. Jon Silkin consideră că „un asemenea *wit* se regăsește și în poemele lui Marin Sorescu și acestea le conferă cele mai multe dintre calități”. Cu exact două decenii mai înainte, G. Călinescu scria: „Câte un poem e doar un strigăt de admirație în fața sublimității, în altele se strecoară deodată *witz-ul*, maliția, fantastică și ea”.

Poetul irlandez John F. Dean, scrie în prefața volumului *The Youth of Don Quixote*: „Forța operei lui Marin Sorescu constă în amestecul inedit de elemente, un umor negru și o inteligență profundă, o ironie ascuțită și o compasiune totală, o conștiință a absurdului și a dorințelor de neîmplinit ale sufletului”.

Alan Bold („The Scotsman”, 13 mai 1987) e de părere că „Maniera laconică și finețea tușului creează o balanță delicată între încântare și disperare, balanță ce înclină spre primul taler. Sorescu este un inamic declarat al gravității, îndemnându-și cititorul să primească frumusețea lumii ca pe o binecuvântare”.

În medalionul din „Sunday Tribune” (31 martie 1987), Fintan O’Toole, susține că România s-a impus în avangarda culturală europeană prin creatori precum Brâncuși, Tzara și Ionescu și apreciază opera lui Marin Sorescu drept „cea mai recentă contribuție a României la cultura Europei”.

O experiență unică a reprezentat-o volumul *The Biggest Egg in the World*, editat în 1987 la Bloodaxe Books. Concepută ca un omagiu adus scriitorului român de către opt poeți de renume ai spațiului anglofon, cartea prilejuiește o competiție în arta traducerii, multe dintre poeme figurând cu două versiuni, realizate de traducători diferiți. Aceștia sunt: Seamus Heaney, Ted Hughes, David Constantine, D.J. Enright, Michael Hamburger, Michael Longley, Paul Muldoon, William Scammell.

Cum ușor se poate vedea ideile lui G. Călinescu despre poezia lui Marin Sorescu, dar și despre poezie în general, plutesc imponderabil în scrierile traducătorilor și comentatorilor străini ai operei lui acestuia.

Scriitori totali

Cea din urmă caracteristică, cu semnificație concluzivă, a tandemului G. Călinescu-Marin Sorescu, nepusă în ecuație până în prezent, este dată de anvergura creației lor, în postura de scriitori totali.

Originalitatea literară a lui G. Călinescu este lesne detectabilă în toate textele scrise de marele cărturar. Până și celebra *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* poate fi citită ca doctă istorie literară, dar și ca roman de aventuri, ori eseu înțesat de aforisme. G. Călinescu se impune în viața literară de pozițiile omului de știință umanist, *a gâlcevii înțeleptului cu lumea*²⁶ (după titlul inspirat folosit de Geo Șerban, în culegerea de

²⁶ G. Călinescu, *Gâlceava înțeleptului cu lumea*, Ediție de Geo Șerban, 2 vol., Editura Minerva, București, 1973–1974. „În lumina acestei afinități cu prințul filosof, afirmată de istoricul literar și confirmată de publicist, ni se pare deci că G. Călinescu se regăsește cel mai bine, ca personalitate, în portretul unui umanist renescentist cu suflet stenic, dar cu o inteligență tentată de melancolie și scepticism, dacă nu de o formă senină de mizantropie, rămânând însă mereu tonic, în sensul stoic, exprimându-se într-un limbaj dublat întotdeauna de o ironie vie, așa cum a definit-o Schlegel pentru a caracteriza spiritul romantic – ca detașare, ca dubiu nutritor, ca «formă a paradoxului» – și adoptând în același timp naivitatea primei priviri a copilului asupra lumii promovate de Schiller, ca sursă de sorginte antică a inspirației genuine a geniului romantic” (Dana Shishmanian, *Călinescu și Cantemir sau gâlceava înțelepților cu lumea*, în „Revista de istorie și teorie literară”, serie nouă, anul XVIII, ianuarie-decembrie 2024, p. 56-61).

texte tipărită în două volume la Editura Minerva, 1973-1974), prin logica judecăților sale, chiar și literaturizate, prin frenezia intelectuală și voluptatea panteistică a certitudinilor umanistului.

Ca și în cazul vieții și operei lui G. Călinescu, creația soresciană trece prin același avataruri: poetul se convertește în prozator, dramaturg, critic și istoric literar, eseist, „toți” locuind în trupul firav fizic, purtând același nume sub semnul excepției, Marin Sorescu.

Față de forța de sintetizare caracteristică intuiției din judecățile critice călinesciene, la Marin Sorescu intuiția se manifestă sub forma *gâlcevii înțeleptului cu sinele*: „Funcția poeziei e mai degrabă una de cunoaștere. Ea trebuie să includă filosofia. Poetul ori e gânditor, ori nu e nimic [...] Gândurile lui, spaimele lui sunt transformate într-un instrument de cercetare [...] Cred că un poet genial poate descoperi numai prin intuiție poetică o nouă stea, care mai apoi să fie confirmată de savanți, prin calcule de parametri. E tot ce poate da poezia”²⁷. Leg această situație – Marin Sorescu, scriitor total – de existența unui element supra-ordonator, care nu e propriu-zis stilul, diferit de la un gen la altul, ci, în cazul acestui vizionar, conștiința devenită instrument de cercetare.

Întreaga operă a lui Marin Sorescu e presărată de această subtilă înclinație spre paradox, transformată încet-încet, pe nesimțite, în durată. Iar cel care a relevat-o a fost G. Călinescu.

Bibliografie

- Anghelescu, Mircea, „Singur printre poeți“, în „România liberă”, nr. 6046, 25 martie 1964, p. 2.
- Bălu, Ion, G. Călinescu: *biobibliografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975.
- Bălu, Ion, *Viața lui G. Călinescu*, Editura Cartea Românească, București, 1981.
- Călinescu, G., *Lauda Lucrurilor*, Editura pentru Literatură, București, 1963.
- Călinescu, G., *Un tânăr poet*, în „Contemporanul”, nr. 43/ 9 octombrie 1964 („Cronica optimistului”).
- Călinescu, G., *Muzica ușoară*, în „Contemporanul”, nr. 40/ 20 septembrie 1964 („Cronica optimistului”).
- Călinescu, G., *Literatura nouă*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1972.
- Călinescu, G., *Gâlceava înțeleptului cu lumea*, Ediție de Geo Șerban, 2 vol., Editura Minerva, București, 1973–1974.

²⁷ Afirmăția soresciană intersectează locul de întâlnire al științelor cu artele, la confluența imaginației, prima și poate cea mai mare virtute a spiritului uman. Înaintea poetului din Bulzești au celebrat-o Leonardo da Vinci, Jules Verne și Eminescu.

- Călinescu, G., *Opere*, vol. XI, *Publicistică* (1963-1965). *Conferințe*, Ediție coordonată de Nicolae Mecu. Ediție îngrijită de Alexandra Ciocârlie, Alexandru Farcaș, Nicolae Mecu, Pavel Țugui, Daciana Vlădoiu, Prefață de Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2012.
- Călinescu, G., *Universurile poeziei*, Ediție de Ileana Mihăilă și Nicolae Mecu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023.
- Neagu, Fănuș, *Eram bărbatul care...*, în „Amfiteatru”, nr. 1, 1966, p. 1.
- Pillat, Dinu, *Mozaic istorico-literar. Secolul XX*, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Pillat, Dinu, *Mozaic istorico-literar*, Editura Eminescu, București, 1971.
- Pillat, Dinu, *Mozaic istorico-literar. Secolul XX*, Editura Humanitas, București, 2013.
- Piru, Al., *Eliminarea lui Călinescu de la Universitate*, în „Caiete critice”, nr. 3-4/1992, p. 139-142.
- Shishmanian, Dana, *Călinescu și Cantemir sau gâlceava înțelepților cu lumea*, în „Revista de istorie și teorie literară”, serie nouă, anul XVIII, ianuarie-decembrie 2024, p. 56-61.
- Sorescu, Sorescu, *Singur printre poeți*, cu un *Cuvânt-înainte* de Marcel Breslașu, Editura pentru Literatură, București, 1964.

ABSTRACT: This study explores a series of previously unexamined aspects concerning the reception of Marin Sorescu's poetry during his early literary debut. It also delves into literary history as a reflection of the reverence the poet extends to the eminent cultural figure G. Călinescu, in gratitude for having his verses commented upon in the latter's renowned column in *Contemporanul*.

We are not, strictly speaking, dealing with a correspondence, but rather with a brief epistolary moment in Sorescu's life. The two letters sent to G. Călinescu during the final months of his life received no reply. Yet they reveal Marin Sorescu's "monologue" on his own lyrical universe, through which Călinescu gains insight into the young poet's views on the role of poetry, interwoven with examples from his own work. This unveiling of a creative programme unfolds in the form of a confession, one that does not shy away from acknowledging certain (literary) transgressions.

The "meanings" conveyed by G. Călinescu in his laudatory article *Un tânăr poet* ('A Young Poet') represent the final evaluative text in his long career and acquire the significance of a message to posterity. Călinescu's critical intuition proved accurate regarding the literary future of the one who would become, as poet, playwright, literary critic and essayist, one of Romania's most important writers. In conclusion, it may be said that the great Romanian critic stamped his authoritative seal upon the auspicious destiny of the young debutant in Romanian culture and literature.

Lastly, the handwriting of the two letters invites nuanced interpretations regarding the way this native possessor of the "simple perfect" tense wrote and thought.

KEYWORDS: epistolary, original, poetry, debut, Marin Sorescu, G. Călinescu.